

İlkokullarda Kullanılan İngilizce Ders Kitaplarındaki Değerlerin İncelenmesi

Gülten Feryal GÜNDÜZ¹, Cem ÖZİŞİK²

Öz: Çalışmanın amacı ilkökul İngilizce ders kitaplarında değerlere yer verilme durumunun ne olduğunu belirlemektir. Araştırma nitel bir çalışma olup; verileri doküman analizi tekniği ile elde edilmiştir. 2021-2022 eğitim-öğretim yılında devlet okullarında okutulmakta olan ilkökul İngilizce ders kitapları veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Ders kitaplarındaki değerleri tespit etmek için Değer İnceleme Formu oluşturulmuştur. Araştırmada verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmış; elde edilen verilerin frekans ve yüzde değerleri verilmiş; bulgular alıntılarla desteklenmiştir. Kodlayıcılar arası Miles ve Huberman güvenirlik katsayısı %84'dür. Ders kitaplarında en fazla karşılaşılan değerler 2.sınıfta sevgi, sağlıklı olmaya önem verme, dostluk ve sorumluluk; 3.sınıfta sevgi ve sağlıklı olmaya önem verme; 4.sınıfta özenetim ve sorumluluk değerleridir. Adalet, dürüstlük, saygı ve fedakârlık değerleri ise hiç karşılaşılmayan ya da çok az karşılaşılan değerlerdir. İncelenen kitaplarda değerlere 2. ve 3.sınıf ders kitaplarında en çok resimlerde yer verilirken; 4.sınıf ders kitabında ise resim, ses ve metin dosyalarında hemen hemen eşit yer verildiği görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: İlkokul, İngilizce Ders Kitabı, Değer Eğitimi

The Analysis of the Values in English Textbooks Used in Primary Schools

Abstract: The aim of the study is to determine the extent to which values are found in English textbooks in primary schools. It is a descriptive and qualitative study, and the data were obtained through document analysis technique. The primary school English textbooks used in state schools during 2021-2022 school year were used as the resource of the data. In order to determine the values in the textbooks, The Value Analysis Form was formed. The data were analyzed through descriptive analysis, the frequency and percentage of the obtained data were shown, and the results were supported with evidences. Miles and Huberman interrater reliability coefficient for the coders is 84%. The findings show that the most frequent values in English textbooks are love, caring about health, friendship and responsibility in the second grade, love and caring about health in the third grade, and self-control and responsibility in the fourth grade. The values of justice, honesty, respect and altruism are either rare or do not exist at all. In addition, values are mostly included in illustrations in the second and third grade textbooks, while the fourth grade one has an almost equal share of values in illustrations, audio files and written texts.

Keywords: Primary School, English Textbook, Value Education

Geliş Tarihi: 21.09.2022 Kabul Tarihi: 10.03.2023

Makale Türü: Araştırma Makalesi

¹ İstanbul Kültür Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, İstanbul, Türkiye, e-posta: g.gunduz@iku.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8096-5598>

² İstanbul Kültür Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, İstanbul, Türkiye, e-posta: c.ozisik@iku.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2740-6126>

Atf için/ To cite:

Gündüz, G. F., & Özışık, C. (2023). İlkokullarda kullanılan İngilizce ders kitaplarındaki değerlerin incelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 37(2), 441-466. <https://doi.org/10.33308/26674874.2023372534>

Hayatımızın vazgeçilmez bir parçasını oluşturan “eğitim” kavramının farklı tanımları bulunmaktadır. Ergün’e (1994) göre eğitim, bireyin içinde yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu yöndeki diğerk davranış biçimlerini geliştirdiğı bir süreçler toplamıdır. Bhatti ve diğerkleri (2021) de eğitimin yalnızca bilgiye ulaşmanın değıl, aynı zamanda bireyi içinde yaşadığı toplum için daha iyi ve yararlı bir hale getirmenin aracı olduğunu vurgulamaktadırlar. (Bhatti ve diğerkleri, 2021). Eğitim bireylere bilgi, beceri ve tutumlar kazandırmanın ötesinde; toplumun yaşamasını ve kalkınmasını sürdürecek ölçüde ve nitelikte değıer üretmek, mevcut değıerlerin dağılmasını önlemek, eski ve yeni değıerleri bağıdaştırmak sorumluluğı taşımaktadır (Akdağ, 2015). Eğitime ilişkin yapılan bu tanımlar doğırultusunda eğitimin temel amacının nitelikli bireyler yetiştirmek olduğı ve bu genel amaç doğırultusunda eğitimin işlevinin sadece bireylere bilişsel yeterliliklerin kazandırılmasının olmadığı; asıl olanın bireyin kişisel ve toplum gelişimine katkıda bulunabilmek için onun istenilen bilişsel, duyuşsal ve devinişsel özelliklerle dengeli ve yeterli şekilde donatılması olduğı söylenebilir. Bireye eğitim aracılığıyla kazandırılması amaçlanan duyuşsal özelliklerden birisi de değıerler olmaktadır.

Özgüven (1994) değıerleri, bireylerin iyiliğı için var olan, aynı zamanda onların ihtiyaçlarını karşılayan, bireyleri birleştiren, bilinç, duyu ve heyecanlarını da içeren yargılar ve davranışlarını yönlendiren güdüler olarak tanımlar. Başka bir tanıma göre ise değıerler doğıruyu yanlış ayırt etme yolunda verilecek kararlara ve sergilenen davranışlara yön veren ideallerdir (Ertürk, 2020). Benzer şekilde, Halstead ve Taylor (2000) da değıerlerin, davranış ve inançlarımızı etkileyen ilkeler olduğınu ne sürmüştür. Akar (2017)’ın değıerin ne demek olduğına ilişkin yapılan tüm bu tanımları da kapsayacak şekilde daha ayrıntılı bir tanım yaptığı söylenebilir. Değıerler, insan yaşamına yol gösteren, toplum tarafından benimsenmiş, kabul edilebilirliğı sağılanmış davranış, kurallar ve kıymetler bütününe sahip olan, soyut, nesnelliğı olmayan, kiş, zaman, mekân ve mevcut şartlara göre değıişkenlik gösteren, neyin doğıru neyin yanlış olduğına ilişkin bireysel norm ve tavırların göstergesi olarak kabul edilen kavramlardır (Akar, 2017). Kültürel değıerler toplumsal kurumların işleyişinde kilit rol oynar ve onların temelini oluşturunken bireysel değıerler bireyin kişiliğinin bir parçası olarak görülür (Schwartz, 2011). Değıerlerin insan davranışındaki eğilimi yaratan ölçüler olduğınu savunan Marinkovic ve Eric (2014) ise onların nesnel olmadıklarını, seğıim ve tercihlerle belirlendiklerini vurgular.

Kuşkusuz değıerler; bizi biz yapan, yaşamı değıerli kılan, toplumsal ilişkilere yön veren, doğırunun yanlışın, iyinin kötünün ayırt edilmesine yardımcı olan, bir toplumun kültürünü en iyi şekilde yaşatmaya çalışan vazgeçilmez unsurlardır (Uçar & etinkaya, 2021). Bireylerin topluma uyumunu, insanların kendi aralarındaki ilişkilerini, olaylar karşısında karar vermelerini etkileyen standartlar olarak da tanımlanabilecek değıerlerin en önemli görevi sosyal hayatı düzene koymaları ve sosyal hayata yn vermeleridir (Kaşkaya & Duran, 2017). İşte bu yüzden, Bolat’ın (2013) da belirttiğı gibi değıerler bir toplumu özelleştiren, diğerk toplumlardan ayıran ve o toplumun devamlılığını sağılayan en önemli unsurlardan biridir. Değıerler aracılığıyla bireylerin hem içinde yaşadıkları toplum hem de kendileri için daha iyi insanlar olmaları amaçlanmaktadır (Lakshmi & Paul, 2018). Değıerlerin bireylerin davranışlarına yn verdiğı için çok kritik bir öneme sahip olduğınu ifade eden Bardi ve Schwartz (2003) ise değıerler sayesinde hayatımızı şekillendirdiğimizi ve değıerlerin yaptığımız şeylerde bize ilham kaynağı olduğınu vurgulamaktadır.

Toplumun kültürünü geleceğı aktarmada bir araç olarak kullanıldıkları için de bir toplumun geleceğı, o toplumun değıerlerini benimsemiş insanlara bağılıdır (Şahin & Tuğrul, 2020). Belli değıerlere sahip olmayan ya da bu değıerlerden uzaklaşan kişiler toplum, doğı ve insanlık için bir sorun haline gelebilirler. Bilerek ya da bilmeyerek hem kendilerine hem ailelerine ve topluma hem de çevreye zarar verebilirler (alışkan ve diğerkleri, 2021). Bu sebepten, değıerlerin, ahlakın ve bilincin çocuklarda iyi bir karakter gelişimi için en önemli kaynak olduğı söylenebilir (Bhatti ve diğerkleri, 2021).

Doğan ve Gülüşen’e (2014) göre, insanlar eğitimle ortak bir dil ve kültüre sahip olan milletler yaratabilmek, üyelerini bir arada tutabilmek ve bu birlikteliğın devamını sağılayabilmek için değıerlerini yeni kuşaklara kazandırmak ister. Ailede başlayan bu değıer edinimi sürecinde okul ve sosyal evre de değıerlerin şekillenmesinde önemli bir etkiye sahiptir. Bireyler, tüm bu ortamlarda edindikleri değıerleri yansıtarak tutum ve davranış haline getirme imkânı bulurlar (Aydın & Grlr, 2014; akt. Aslan ve diğerkleri, 2019). İyi vatandaşlar yetiştirmek ve bu yolla toplumun devamlılığını sağılamak için bireylere toplumun ve insanlığın ortak malı durumuna gelen değıerleri kazandırmada belki de en etkili aracı kurum olan okullarda öğrencilere

en azından temel değerlerin kazandırılması gerekir (Doğan & Gülüşen, 2014). Aladağ'a (2009) göre de belirli değerleri kazanma süreci ailede başlayıp okulda devam ettiğinden, özellikle ilkokuldan başlayarak değerleri bireylere aktarma eğitim sistemlerinin en önemli görevlerinden biri haline gelmiştir. Bu noktadan hareketle, okullarda, öğrenciye kazandırılmak istenen milli ve evrensel değerlerin, belirli bir müfredat ve program dahilinde tüm derslerde öğrenciye aktarılması ve bu doğrultuda tutum ve davranış geliştirilmesi hedeflenmektedir (Çengelci ve diğerleri, 2013). Okullarda okutulan ve konuları itibariyle günlük hayatla iç içe olan dersler aracılığı ile değerlerin gelecek nesillere daha kolay aktarılması (Pilav & Orhan, 2020) ve ahlaki yönden uygun davranışları alışkanlık haline getirme becerisinin kazandırılması (Orhan, 2013) mümkün olmaktadır. Derslerin eğitim/öğretim programlarındaki değerlerin öğrenene aktarılmasında, bu yeterliklerin geliştirilmesinde ve öğreneni yönlendirmede aracı bir kaynak olan ders kitaplarının ise önemli bir yeri vardır. Değer kazanımının şekillenmesinde ilgili değerlerin kitapta yer alması kadar ilgili değere kitapta bir temanın içinde ne şekilde yer verildiği de belirleyici olmaktadır (Guthrie, 1983; akt. Aydın, 2020).

Değerlerin aktarımı konusunda dil en önemli öğelerden biridir. Bireylerin ana dili değer kazanımında ve aktarımında temel faktördür ve anlamının, düşünmenin, iletişim kurmanın, sosyalleşmenin kaynağıdır. Bununla birlikte yabancı dil dersleri hem milli ve evrensel değerleri kazandırmada hem de farklı kültürlerdeki değerleri tanıtmada etkin bir araç olarak kullanılmaktadır (Aslan ve diğerleri, 2019). Millî Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) İngilizce Öğretim Programı Kılavuzunda (2018) belirttiği gibi, yeni program bir öncekinden farklı olarak değerler eğitime odaklanmaktadır. Gebregeorgis'e (2017) göre de İngilizce dil öğretim materyalleri, özellikle de ders kitapları, evrensel ve topluma özgü değerleri kazandırmada önemli bir rol oynamaktadırlar. Bu bağlamda MEB İngilizce dersi öğretim programı doğrultusunda hazırlanan İngilizce Ders kitaplarının içeriklerinde değerlere yeterli düzeyde yer verilmesi önem arz etmektedir. (Aslan ve diğerleri, 2019).

Alanyazında MEB'E bağlı okullarda okutulmakta olan ders kitaplarında yer alan değerlerin neler olduğu ve bu değerlere ne ölçüde yer verildiği üzerine yapılmış çalışmaların büyük bir çoğunluğunun Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi gibi temel derslerin ders kitaplarındaki değerlerin incelenmesine yönelik olduğu söylenebilir (Çetin ve diğerleri, 2021; Eken & Öksüz, 2019; Öztürk & Özkan, 2018; Şahin & Tuğrul, 2020; Şakiroğlu, 2021). 2018 MEB İngilizce öğretim programlarına uygun hazırlanmış ders kitaplarındaki değerlerin incelendiği araştırmaların ise çoğunlukla ortaokul ders kitaplarına yönelik olduğu görülmektedir (Aslan ve diğerleri, 2019; Çoban & Akyol, 2018; Ertürk, 2020). İlkokul İngilizce ders kitaplarının incelenmesine yönelik ise alanyazında az sayıda araştırmaya (Şahin, 2021) rastlanmıştır. Şahin (2021) çalışmada MEB tarafından belirlenen on kök değer ışığında 2.sınıflardan 8. sınıflara kadar okutulan İngilizce ders kitaplarını incelemiştir. Şahin'in araştırmasında sadece 2.sınıf ders kitabı özel bir yayınevine aitken diğer sınıf düzeylerindeki ders kitapları MEB'in yayınlarıdır. İlkokul İngilizce ders kitaplarının araştırılmasında MEB'in yayınları dışında ilkokul devlet okullarında okutulmakta olan özel yayınevlerinin kitaplarının da değerler açısından incelenmesi bu yayınevlerinin öğretim programlarında vurgulanan değer öğretimine ne kadar dikkat ettiklerini ortaya koymak açısından önemlidir. Öte yandan, ilkokul İngilizce ders kitaplarında öğretim programında belirtilen kök değerler dışında başka hangi değerlerin yer aldığını ortaya koymak bu yaş düzeyi ders kitaplarında yer alan kök değerlerin daha fazla neler olabileceğine ilişkin alana katkı sağlayacaktır. Bunların belirlenmesi de kuşkusuz, program geliştiricilerin günümüzün teknoloji dolu dünyasında yeni neslin ihtiyaç duyabileceği değerlere yönelik hazırlıklar ve güncellemeler yapmasına, yöneticilerin bu yenilikler konusunda kendilerini geliştirmelerinin yanında öğretmenlerin de farkındalığını arttırmasına ön ayak olacaktır. Öğrenciler de hem ders kitapları hem de öğretmenleri aracılığıyla edinecekleri bu değerler sonucunda toplumsallaşma ve istedik davranışlar sergileme konusunda küçük yaştan itibaren hızlı bir yol kat edeceklerdir. Bu önem ve sorun durumlarından hareketle bu araştırmanın genel amacı ilkokul İngilizce ders kitaplarındaki metin, fotoğraf/resim ve ses dosyalarında değerlere yer verilme durumunun ne olduğunu belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

Devlet ilkokullarında kullanılan İngilizce ders kitaplarındaki

1. Değerlerin sınıf düzeylerine göre dağılımı nasıldır?
2. Değerlerin her bir sınıf düzeyinde yer alan ünitelere göre dağılımı nasıldır?

3. Metinler, fotoğraflar/resimler ve ses dosyalarında değerlerin dağılımı nasıldır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma betimsel nitelikte nitel bir çalıŐmadır. Araştırmanın verileri nitel veri toplama yöntemlerinden doküman analiz tekniği ile elde edilmiştir. AraŐtırılmak istenen konu hakkında bilgi sağlayan dokümanlar kitaplar, program yönergeleri, makaleler, okul içi ve dıŐı yazıŐmalar, ğrenci kayıtları-ödevleri ve sınavları, ders ve ünite planları, istatistikler, tezler ve resimler olabilir (Balcı, 2013; Baloğlu, 2009; Bogdan & Biklen, 1998). Bu araştırmada da 2021-2022 eğitim-ğretim yılında MEB’e bağlı devlet okullarında okutulmakta olan üç özel yayınevine ait İngilizce ders kitapları veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Araştırmanın verilerini bu ders kitaplarında bulunan metinler, görsel ifadeler ve ses dosyaları oluŐtırmaktadır. Ders kitaplarındaki değerleri tespit etmek için temelde ilkokul İngilizce ğretim programında yer alan kök değerler, Türk Milli Eğitiminin değerleri ve alanyazındaki değer tanımları dikkate alınarak Değer İnceleme Formu oluşturulmuştur.

Veri Kaynakları ve Verilerin Toplanması

Türkiye’de ders kitapları Talim ve Terbiye Kurulu tarafından seçilmektedir. Taslak ders kitapları, yansız olarak seçilen ğretmen, dil inceleme uzmanları, tasarım inceleme uzmanları ve alan uzmanları akademisyenler tarafından bilimsellik, objektiflik ve őeffaflık esasları baŐta olmak üzere Talim ve Terbiye Kurulu tarafından belirlenen ders kitabı ölçüt ve ilkelerine göre incelenip değerlendirilmekte ve uygun olanlar okutulabilecek ders kitapları olarak kabul edilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2022). Bu çalışmada değerleri incelemek için ilkokul 2-4.sınıf İngilizce ders kitapları seçilmiŐtir. İllkokul devlet okullarında okutulan İngilizce ders kitapları ilkokul 3. ve 4.sınıfta MEB Yayınları ve özel yayınevlerine ait kitaplar; ilkokul 2.sınıfta ise bir özel yayınevine ait kitaptır. MEB yaptığı ihale sonucunda MEB yayını ve özel yayınevlerine ait onaylanmış kitaplardan hangi bölgede hangilerinin okutulacağına karar vermektedir. Talim ve Terbiye Kurulu tarafından ders kitabı olarak onaylanmış ve özel yayınevlerine ait olan İngilizce ders kitapları da MEB yayınları gibi ücretsiz dağıtılmaktadır. Bu alıŐma için seçilen ders kitapları farklı özel yayın evlerine ait olan bir adet 2.sınıf; bir adet 3.sınıf ve 1 adet 4.sınıf İngilizce ders kitabıdır. Ders kitaplarının seçiminde okutulması en fazla tercih edilen kitaplar olmasına dikkat edilmiŐ; bu bağlamda farklı bölgelerde, illerde ve okullarda görev yapmakta olan yaklaşık 25 ilkokul İngilizce ğretmeninin görüşü alınmıştır. Seçilmiş olan 2.sınıf ders kitabı MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın 28.05.2018 tarih ve 78 sayılı kararı ile 2018-2019 eğitim ğretim yılından itibaren; 3.sınıf ders kitabı 25.07.2018 tarih ve 99 sayılı kararı ile 2019-2020 ğretim yılından itibaren; 4.sınıf ders kitabı da 18.04.2019 tarih ve 8 sayılı kararı ile 2019-2020 öğretimin yılından itibaren 5 (beş) yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilmiştir. Her bir ders kitabında toplam 10 (on) nite bulunmaktadır. Bu nitelerin içeriğinin belirli temalar çerçevesinde oluŐturulduęu görülmektedir. Kitaplardaki ünitelere ilişkin bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. İllkokul İngilizce Ders Kitaplarında Yer Alan niteler

nite No	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf
1	Words	Greeting	Classroom rules
2	Friends	Family	Nationality
3	In the Classroom	People I Love	Cartoon Characters
4	Numbers	Feelings	Free Time
5	Colours	Toys and Games	My Day
6	At the Playground	My House	Fun with Science
7	Body parts	In My City	Jobs
8	Pets	Transportation	My Clothes
9	Fruit	Weather	My Friends
10	Animals	Nature	Food and Drinks

Tablo 1 incelendiğinde her bir kitaptaki ünite isimleri birbirinden farklı olmakla birlikte ders kitapları arasında bazı ünitelerin birbirine benzer olduğu görülmektedir. İllkokul 3.sınıf İngilizce ders kitabındaki “Nature” nitesi ile ilkokul 2.sınıf İngilizce ders kitabındaki “Animals” nitelerinin; ilkokul 2.sınıf İngilizce

ders kitabındaki “In the Classroom” ile ilkököl 4.sınıf İngilizce ders kitabındaki “Classroom Rules” ünitelerinin benzer olduğu söylenebilir. İlkoköl 2.sınıf İngilizce ders kitabındaki birinci ünite olan “Friends” ile ilkököl 4.sınıf İngilizce ders kitabındaki dokuzuncu ünite olan “My Friends” ünitelerinin genel konu içeriklerinin ise aynı olduğu söylenebilir.

Araştırmanın verilerini bu ders kitaplarında bulunan metinler, görsel ifadeler ve ses dosyaları oluşturmaktadır. Ders kitaplarındaki değeri tespit etmek için temelde ilkököl İngilizce öğretim programında yer alan kök değeri, Türk Milli Eğitimin değeri ve alanyazındaki değeri tanımları dikkate alınarak Değer İnceleme Formu oluşturulmuştur (Ek-1). Değer İnceleme Formunun taslak hali biri Eğitim Programları ve Öğretim; diğeri Sınıf Öğretmenliği alanında uzman olan iki öğretim üyesinin görüşüne sunulmuştur. Uzmanların görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak forma son şekli verilmiştir. Değer İnceleme Formunda toplam 15 (on beş) değeri yer almaktadır. Bu değerlerden dostluk, adalet, dürüstlük, özdenetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve fedakârlık, MEB İlkoköl İngilizce Öğretim Programlarında yer alan kök değeri oluşturmaktadır. Değer inceleme formundaki diğeri beş değeri ise araştırmacılar tarafından ders kitaplarında karşılaşılan evrensel değeri olarak belirlenmiş ve araştırmaya dahil edilmiştir. Bu değeri misafirperverlik, paylaşma/dayanışma, estetik duyarlılık, bilimsellik ve sağlıklı olmaya önem vermedir.

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analiz, araştırma konusuna ilişkin alanyazında kavramsal ve kuramsal olarak yeterli açıklamanın olduğu durumlarda kullanılmaktadır. Nitel verilerin betimsel analizi sürecinde öncelikle bir tematik çerçeve, diğeri bir ifade ile kategoriler oluşturulur, ardından verileri bu çerçeveye göre işlenir. Araştırma sorusunun ortaya koyduğu konulara göre; verilerden alınan doğrudan alıntılar ile bulgular düzenlenip yorumlanarak okuyucuya sunulur (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu doğrultuda, İlkoköl İngilizce Dersi Öğretim Programında öğrencilere kazandırılması hedeflenen 10 (on) değeri esas alınarak çalışmanın çerçevesi oluşturulmuştur. Ders kitapları Talim ve Terbiye Kurulu’nun internet sitesinden pdf formatında indirilmiş ve Maxqda 2022 programına aktarılmıştır. Verilerin analizinde ders kitaplarında yer alan her bir görsel, ses dosyası veya metinlerde geçen bir seferde ifade edilen kelime/kelime grubu, cümle/açıklama veya yapılan eğitsel uygulama bir analiz birimi olarak kabul edilmiştir. Maxqda 2022 programında İngilizce ders kitaplarında yer alan değeri ifade eden kodlar oluşturulmuştur. Ders kitaplarından elde edilen verileri için oluşturulmuş olan değeri inceleme formu dikkate alınarak hazırlanan kodlama anahtarı aracılığı ile betimsel analiz gerçekleştirilmiştir. Tematik çerçevelerde veri analizinde ortaya çıkabilecek yeni temalar için ise boş alanlar bırakılmış ve veri analizi sonuna kadar tematik çerçeve yeni oluşabilecek temalar için esnek tutulmuştur. Bu bağlamda ders kitaplarında inceleme esnasında karşılaşılan evrensel değeri de dahil kodlama anahtarının hazırlanmasında temel alınan Değer İnceleme Formu Ek-1’de sunulmuştur. İlkoköl İngilizce Öğretim Programında yer alan kök değeri yanında, Değer İnceleme Formundaki değeri alt göstergelerini belirlerken alanyazındaki konu ile ilgili araştırmalardan da faydalanılmıştır. Aydın (2020) ve Ersönmez’in (2019) ortaoköl İngilizce ders kitaplarındaki değeri inceledikleri çalışmalarında değeri belirlenmesi için kullandıkları ölçme araçları ile Kart ve Şimşek’in (2020) 2017 ilköğretim programlarında yer alan değeri incelemede ve Öztürk ve Özkan’ın (2018) Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki değeri analiz etmede kullandıkları ölçme araçları bu araştırmanın Değer İnceleme Formunun oluşturulması esnasında incelenen başlıca çalışmalar olmuştur.

Doküman analizinden elde edilen verilerin kodlanmasında güvenilirliği sağlamak için araştırmacılar dışında iki uzmana elde edilen verilerin %30’luk kesiti verilmiş; bu uzmanlardan belirlenmiş temalara göre kodlama yapmaları istenmiştir. Belirlenmiş temalara yeni temalar da ekleyebilecekleri belirtilmiştir. Bu kapsamda kodlayıcılar arası güvenilirlik katsayısı (görüş birliği) olarak Miles ve Huberman (1994) temel alınmıştır. Uzman görüşü alındıktan sonra, uzmanlar ve araştırmacıların bir araya gelmesiyle görüş ayrılığı olan temalar konusunda tartışılmış ve bir karara varılmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda Miles ve Huberman (1994) güvenilirlik katsayısı %84’tür. Bir değeri içeren metin, ses dosyaları ve görsel ifadeleri için kodlama işlemi gerçekleştirildikten sonra, değeri frekansının ve yüzdesinin elde edilmesi sağlanmıştır. Erişilen değeri metin, ses dosyaları ve görsel ifadeleri içerisinden çeşitli alıntılarla desteklenmiştir. Ortak

temalar araştırma bulgusu olarak değerdendirilmiştir. Tanımlanan bulgular araştırma soruları ile ilişkilendirilerek açıklanmıştır.

Bulgular

İlkokul 2., 3. ve 4. Sınıf İngilizce Ders Kitaplarındaki Değerlerin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Analizler sonucunda İlkokul İngilizce 2., 3. ve 4.sınıf ders kitaplarında var olduğu tespit edilen değerler ile bu değerlere ilişkin elde edilen frekans ve yüzde değerleri Tablo 2’de sunulmuştur. Tablo 2 incelendiğinde kök değerlerin ve araştırma kapsamındaki evrensel değerlerin ilkokul 2.sınıf ders kitabında 101; 3.sınıf ders kitabında 122 ve 4.sınıf ders kitabında 83 defa yer aldığı görülmektedir. Tablo 2’de görüldüğü gibi 2.sınıf ders kitabında en çok kullanılan kök değerdır sevgidir (f = 30; % = 29.7). Sevgiden sonra en fazla görülen kök değerler dostluk (f = 16; % = 15.8) ve sorumluluktur (f = 14; % = 13.9). Sağlıklı olmaya önem vermenin (f = 17; % = 16.8), her ne kadar ilkokul İngilizce Öğretim Programı’nda belirtilen kök değerlerden biri olmasa da 2.sınıf ders kitabında en fazla yer verilen değerlerden biri olduğu görülmektedir. İlkokul 3.sınıf ders kitabında da en fazla görülen kök değerdır sevgidir (f = 27; % = 22.1). Sevgi değerinden sonra en fazla karşılaşılan değerler sırasıyla sorumluluk (f = 13; % = 10.7) ve dostluk (f = 11; % = 9.0) değerleridir.

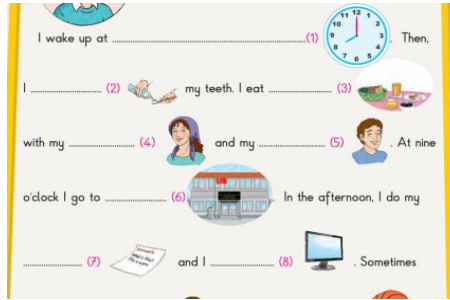
Tablo 2. Değerlerin İlkokul 2., 3. ve 4. Sınıf İngilizce Ders Kitaplarındaki Dağılımı

Değerler	Ders Kitapları					
	2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf	
	f	%	f	%	f	%
Dostluk	16	15.8	11	9.0	5	6.0
Adalet	-	-	-	-	-	-
Dürüstlük	-	-	-	-	1	1.2
Özdenetim	9	8.9	10	8.1	23	27.7
Sabır	-	-	2	1.6	-	-
Saygı	6	5.9	10	8.2	8	9.7
Sevgi	30	29.7	27	22.1	8	9.7
Sorumluluk	14	13.9	13	10.7	15	18.1
Vatanseverlik	4	4.0	7	5.7	1	1.2
Fedakârlık	3	3.0	3	2.5	4	4.8
Sağlıklı olmaya önem verme	17	16.8	14	11.5	7	8.4
Bilimsellik	-	-	1	0.8	9	10.8
Paylaşma/Dayanışma	2	2	14	11.5	1	1.2
Estetik Duyarlılık	-	-	6	4.9	-	-
Misafirperverlik	-	-	4	3.4	1	1.2
Toplam	101	100	122	100	83	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi ilkokul İngilizce öğretim programlarında yer verilen kök değerlerden olmamakla birlikte sağlıklı olmaya önem verme (f = 14, % = 11.5) ve paylaşma (f = 14, % = 11.5) değerleri de tüm değerlerin görülme sıklığı dikkate alındığında ilkokul İngilizce 3.sınıf ders kitabında orta düzeyde bulunan değerlerdir. İlkokul 4.sınıf ders kitabında ise en fazla karşılaşılan kök değerdır özdenetim (f = 23; % = 27.7)’dir. Özdenetim değerini sırasıyla sorumluluk (f = 15; % = 18.1), sevgi (f = 8; % = 9.7) ve saygı (f = 8; % = 9.7) değerleri takip etmektedir. İlkokul İngilizce öğretim programlarında yer verilen kök değerlerden olmamakla birlikte bilimsellik (f = 9; % = 10.8) ve sağlıklı olmaya önem verme (f = 7; % = 8.4) değerleri de ilkokul 4.sınıf ders kitabında sıklıkla karşılaşılan değerler arasında olmuştur. Kök değerlerden olan dürüstlük (f = 1; % = 1.2) değerine yalnızca bir defa ilkokul 4.sınıf ders kitabında rastlanmıştır. Sabır (f = 2; % = 1.6) kök değeri ise yalnızca iki defa ilkokul 3.sınıf ders kitabında yer almaktadır. İlkokul İngilizce öğretim programında yer alan adalet kök değerine ise araştırmada incelenen ilkokul İngilizce ders kitaplarında rastlanmamıştır. Şekil 1 ve Şekil 2’de her bir ders kitabında en fazla karşılaşılan değerlerin yer aldığı yazılı ve görsel ifadelerden örnekler sunulmuştur.



Şekil 1. İlkokul 3.sınıf ders kitabı sevgi değeri (s.27)



Şekil 2. İlkokul 4.sınıf ders kitabı sorumluluk değeri (s.74)

Şekil 1’de birlikte el ele tutuşup dans eden ve dans ederken güler yüzlü olmalarından eğlendikleri vurgulanan mutlu ve sevgi dolu bir aile resmi yer almaktadır. Şekil 2’de saat kavramı öğrencilere öğretilirken 4.sınıf öğrencisinin bir gün içinde yapması gerektiği düşünülen rutin işlerin zamansal planlamasının yapılmasının istendiği bir etkinlik gösterilmektedir. Bu etkinlikte ödev yapma, zamanında kalkma ve uyuma, okula gitme gibi etkinlikler bu yaş çocuğunun sahip olması gereken sorumluluklar olarak yorumlanmıştır.

İlkokul 2., 3. ve 4.sınıf İngilizce Ders Kitaplarındaki Değerlerin Her Bir Sınıf Düzeyindeki Ünitelere Göre Dağılımı

Araştırmanın ikinci alt amaç sorusuna yönelik olarak ilkökul 2., 3. ve 4.sınıf ders kitaplarındaki değerlerin ünitelere göre dağılımı analiz edilmiştir. Tablo 3’te İlkokul 2.sınıf ders kitabındaki değerlerin ünitelere göre dağılımı gösterilmektedir. Tablo 3’te görüldüğü gibi ilkökul 2.sınıf ders kitabında kök değerlerin en fazla yer verildiği ünite 10.ünite olan “Animals” ünitesidir. Kök değerlerin en az görüldüğü ünite ise 9.ünite olan “Fruits” ünitesidir. Araştırma kapsamında belirlenen değerler ile birlikte dikkate alındığında ise tüm değerler en fazla yine “Fruits” ünitesinde yer almaktadır. Fedakârlık kök değeri yalnızca 1.ünite olan “Words” (f = 1) ve 4.ünite olan “Numbers” (f = 2) ünitelerinde var iken; saygı değeri 3.ünite olan “In the Classroom” (f = 4) ve 8.ünite olan “Pets” (f = 1) ünitelerinde yer almaktadır. Sevgi değeri ise ilkökul 2.sınıf ders kitabındaki tüm ünitelerde bulunmakla birlikte en fazla “Pets” (f = 8) ve “Animals” (f = 8) ünitelerinde yer almaktadır.

Tablo 3. İlkokul 2. Sınıf İngilizce Ders Kitabındaki Değerlerin Ünitelere Göre Dağılımı

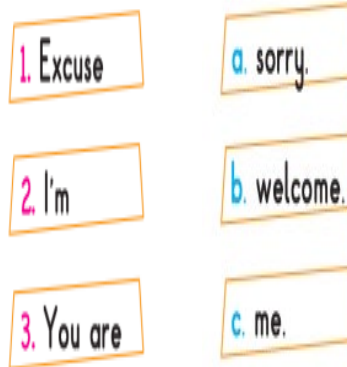
Ünite	Dostluk	Adalet	Dürüstlük	Özdenetim	Sabır	Saygı	Sevgi	Sorumluluk	Vatanseverlik	Fedakârlık	Sağlıklı olmaya önem verme	Bilimsellik	Paylaşma	Estetik Duyarlılık	Misafirperverlik	Toplam (Kök değerler)	Toplam (Tüm değerler)
Words	1	-	-	1	-	-	1	1	4	1	1	-	-	-	-	9	10
In the Classroom	-	-	-	1	-	4	-	1	-	-	-	-	1	-	-	6	7
Numbers	1	-	-	1	-	-	4	1	-	2	-	-	-	-	-	9	9

Colours	3	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	5	5
At the Playground	1	-	-	1	-	-	3	1	-	-	1	-	-	-	6	7
Body parts	6	-	-	1	-	-	2	1	-	-	3	-	-	-	10	13
Pets	-	-	-	1	-	1	8	1	-	-	-	-	1	-	12	13
Fruits	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	12	-	-	-	3	15
Animals	2	-	-	1	-	-	8	2	-	-	-	-	-	-	13	13

Şekil 3'te fedakârlık ve sevgi değerleri, Şekil 4'te ise saygı değerine ilişkin örnek yazılı veya görsel ifadeler gösterilmektedir.



Şekil 3. İlkokul 2.sınıf ders kitabı fedakârlık ve sevgi değerleri (s.10)

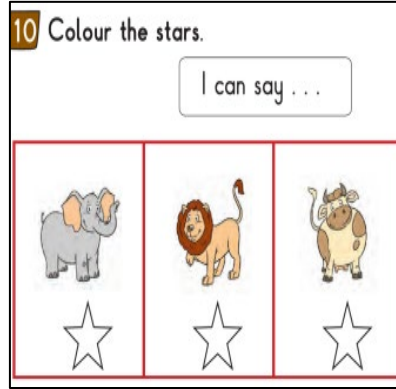


Şekil 4. İlkokul 2.sınıf ders kitabı saygı değeri (s.36)

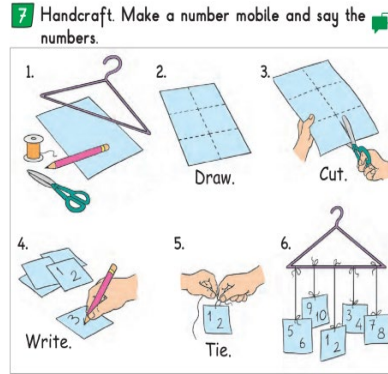
Şekil 3'te 1.ünite olan "Words" nitesinde çocuklara hayvan isimlerinin öğretilmesinde bir hayvanat bahçesinde bulunan hayvanlar ve onları görmeye giden insanlar resmedilmiştir. Bu resimde bir çocuğun maymuna hiçbir çıkar gözetmeksizin yemesi için muz uzatması fedakârlık göstergesidir. Bazı resim, metin ve/veya dinleme parçalarında birden fazla değere rastlamak mümkündür. Şekil 3'teki resimde fedakârlık değeri yanında hayvan sevgisinin de iŐlendięi görülmektedir. Şekil 4'te "In The Classroom" nitesinde sınıfta dikkat edilmesi gereken kurallar konusunda yanlış/hatalı durumlarda ya da sınıfa girildiğinde kullanılması gereken ifadeler gösterilmektedir. Bu ifadelerden "excuse", "sorry" ve "welcome" ifadelerinin kullanılması aynı zamanda karşı tarafa duyulan saygı ile de ilişkilidir. Kök değerler içerisinde yer alan özdenetim, dostluk ve sorumluluk değerleri de sevgi değeri gibi hemen hemen tüm ünitelerde bulunmaktadır. zdenetim ve sorumluluk değerleri ilkokul 2.sınıf ders kitabının hemen hemen tüm ünitelerinde eşit sayıda yer alırken; dostluk değerine en fazla 7.ünite olan "Body Parts" nitesinde (f = 6) yer verildiği görülmektedir. Vatanseverlik kök değeri yalnızca 1.ünite olan "Words" nitesinde (f = 4) yer almaktadır. Şekil 5, Şekil 6 ve Şekil 7'de sırasıyla ilkokul 2.sınıf ders kitabının ilgili ünitelerinde gözlenen dostluk, özdenetim ve sorumluluk değerleri ile ilgili yazılı ve görsel ifadelerden örnekler sunulmaktadır.



Şekil 5. İlkokul 2.sınıf ders kitabı dostluk değeri (s.81)



Şekil 6. İlkokul 2.sınıf ders kitabı özdenetim değeri (s.148)



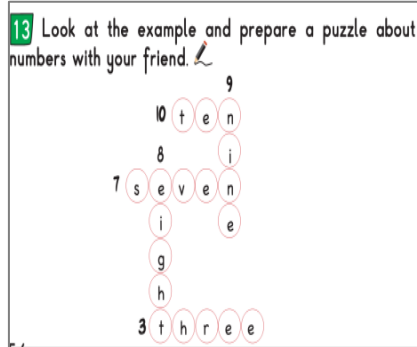
Şekil 7. İlkokul 2.sınıf ders kitabı sorumluluk değeri (s.51)

Şekil 5'te 6.ünite olan "At the Playground" ünitesi kapsamında oyun alanında yapılabilecek etkinlikler anlatılırken üç samimi arkadaşın birlikte şarkı söyledikleri, dans ettikleri ve gitar çaldıkları bir görsel sunulmaktadır. Bu görselde bu etkinliklerin yanında aynı zamanda arkadaşların samimi hareketleri ve mutlulukları resmedilerek dostluk değeri de vurgulanmaktadır. İlkokul 2.sınıf ders kitabının her ünitesinin sonunda öğrencilerden o ünite sonunda öğrendikleri ile ilgili kendilerini değerlendirmelerinin istendiği bir "I can say..." etkinliği bulunmaktadır. Şekil 6, ders kitabının 10.ünitesinde yer alan bir özdeğerlendirme etkinliğinden alınmıştır. Bu özdeğerlendirme etkinlikleri aynı zamanda öğrencilerin ünite sonu öğrenme amaçlarına ulaşmak için kendi öğrenme davranışlarını kontrol etmelerini ve kendilerini değerlendirmelerini sağlayarak onların özdenetimlerinin gelişmesine de katkı sunmaktadır. İlkokul 2.sınıf ders kitabında her ünite kapsamında öğrencilerin el becerilerini geliştirmek için ünite konusuna bağlı olarak maket, albüm, bulmaca, maske vb. hazırlamaları istenmektedir. Şekil 7, 4.ünite olan "Numbers" ünitesi kapsamındaki bir proje çalışmasından alınmıştır. Bu projede öğrencilerin bazı materyalleri kullanarak sayı mobili hazırlamaları istenmektedir. Bu çalışma aynı zamanda öğrencilerin sayı mobilini geliştirirken disiplinli olarak üzerlerine

düŐen bir öğrenme görevini tamamlamalarını da gerektirdiği için öğrenme sorumluluğu kazanmalarında önemli olmaktadır. Kök değerlerden olan vatanseverlik değerine ise 1.ünite olan "Words" nitesinde (f = 4) yer verilmiştir. Adalet, dürüstlük ve sabır kök değerleri ile ise hiçbir ünite de karŐılaŐılmamıŐtır İlkokul İngilizce Ğretim programlarında yer alan kök değerlerden olmamakla birlikte 3.ünite olan "In the Classroom" nitesinde ve 8.ünite olan "Pets" nitesinde birer adet paylaşma/iÇ birliği yapma; 1.ünite olan "Words", 6.nite olan "At the Playground", 7.nite olan "Body Parts" ve 9.ünite olan "Animals" nitelerinde de sağlıklı olmaya önem verme değerleri yer almaktadır. Sağlıklı olmaya önem verme değeri en fazla "Fruits" nitesinde (f = 12) bulunmaktadır. Şekil 8, Şekil 9 ve Şekil 10'da sırasıyla ilkokul 2.sınıf ders kitabının ilgili ünitelerinde gözlemlenen vatanseverlik, paylaşma/iÇ birliği yapma ve sağlıklı olmaya önem verme değerleri ile ilgili yazılı ve görsel ifadelerden örnekler gösterilmektedir.



Şekil 8. İlkokul 2.sınıf ders kitabı vatanseverlik değeri (s.16)



Şekil 9. İlkokul 2.sınıf ders kitabı paylaşma değeri (s.55)



Şekil 10. İlkokul 2.sınıf ders kitabı sağlıklı olma değeri (s.85)

Şekil 8'de ilkokul 2.sınıf ders kitabında 1.ünite olan "Words" nitesinde önemli kelimelerin öğretilmesinde adı-soyadı sorma ve cevaplama etkinliğinde Türkiye'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasına katkı sağlayan kiŐilerin isimleri sorulmaktadır. Şekil 9'da 4.ünite olan "Numbers" nitesinde sayıların Ğretiminde öğrencilerden arkadaşları ile iÇ birliği yaparak sayıları içeren bir bulmaca hazırlamaları istenmektedir. Bu etkinlikte öğrencilerin bulmacalarını nasıl hazırlayacakları ile ilgili bir fikir alıŐveriŐinde bulunmaları, başka bir deyişle birbirleriyle düŐüncelerini paylaŐmaları gerekmektedir. Şekil 10'da ise 6.ünite

olan “At The Playground” ünitesinde çocukların açık havada yapabilecekleri sporlara/etkinliklere yer verilmektedir. Bu resim aynı zamanda öğrencilerde sağlıklı bir yaşam için sporun hayatlarındaki önemine yönelik de bir farkındalık oluşturmaktadır. Tablo 4’te İlkokul 3.sınıf ders kitabındaki değerlerin ünitelere göre dağılımı gösterilmektedir.

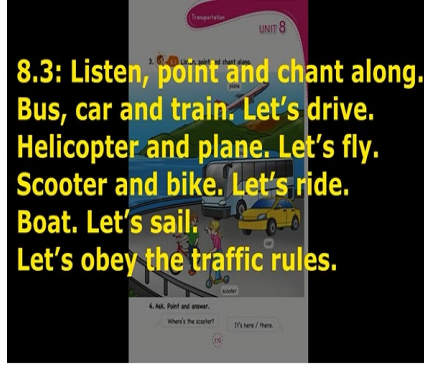
Tablo 4: İlkokul 3. Sınıf İngilizce Ders Kitabındaki Değerlerin Ünitelere Göre Dağılımı

Ünite	Dostluk	Adalet	Dürüstlük	Özdenetim	Sabır	Saygı	Sevgi	Sorumluluk	Vatanseverlik	Fedakârlık	Sağlıklı olmaya önem verme	Bilimsellik	Paylaşma	Estetik Duyarlılık	Misafirperverlik	Toplam (Kök değerler)	Toplam (Tüm değerler)
Greeting	-	-	-	1	-	4	4	1	-	-	-	-	1	-	-	10	11
Family	-	-	-	1	-	1	5	1	-	2	-	-	1	1	-	10	12
People I Love	1	-	-	1	-	1	-	1	-	-	4	-	2	-	-	3	9
Feelings	3	-	-	1	-	-	2	2	-	-	5	-	3	1	-	7	16
Toys and Games	2	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	3	1	-	4	8
My House	1	-	-	1	-	1	3	1	-	-	-	1	1	-	2	6	10
In My City	-	-	-	1	-	1	2	1	1	-	-	-	1	-	-	5	6
Transportation	1	-	-	1	-	1	-	1	6	-	-	-	-	1	-	10	11
Weather	3	-	-	1	-	-	2	1	-	-	5	-	-	1	2	6	14
Nature	-	-	-	1	2	1	10	1	-	1	-	-	2	1	-	15	18

Tablo 4’te görüldüğü gibi ilkokul 3.sınıf ders kitabında kök değerlerin en fazla yer aldığı ünite 10.ünite olan “Nature” ünitesidir (f = 15). Kök değerlerin en az görüldüğü ünite ise 3.ünite olan “People I Love” ünitesidir (f = 3). Araştırma kapsamında belirlenen diğer değerler ile birlikte dikkate alındığında ise tüm değerler en fazla yine “Nature” ünitesinde bulunmaktadır (f = 18). Tablo 5’te görüldüğü gibi ilkokul 3.sınıf İngilizce ders kitabında dostluk, saygı, sevgi ve sorumluluk kök değerleri tüm ünitelerin yarısından fazlasında yer almaktadır. Dostluk değeri en fazla 4.ünite olan “Feelings” (f = 3) ve 9.ünite olan “Weather” (f = 3) ünitelerinde; saygı değeri en fazla 1.ünite olan “Greeting” ünitesindedir (f = 4). Sorumluluk değerinin hemen hemen tüm ünitelerde birer defa yer aldığı görülmektedir; sevgi değeri en fazla 10.ünite olan “Nature” ünitesinde (f = 10) bulunmaktadır. Şekil 11, Şekil 12 ve Şekil 13’te sırasıyla sevgi, dostluk, saygı ve sorumluluk değerlerinin vurgulandığı yazılı ve görsel ifadelerden örnekler sunulmaktadır.



Şekil 11. İlkokul 3.sınıf ders kitabı sevgi ve dostluk değerleri (s.138)

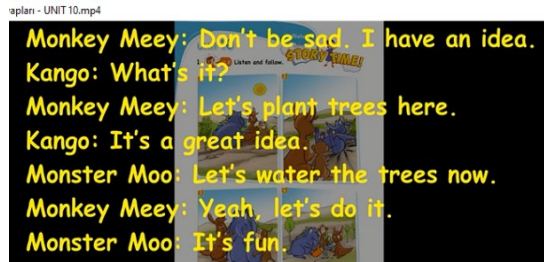


Şekil 12. İlkokul 3.sınıf ders kitabı saygı değeri (s.119)

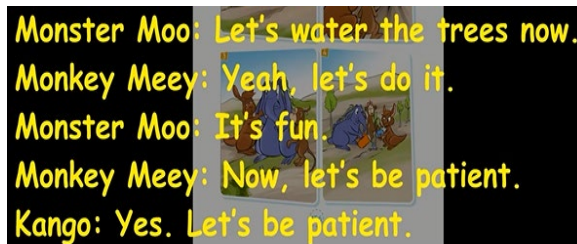


Şekil 13. İlkokul 3.sınıf ders kitabı sorumluluk değeri (s.136)

Şekil 11’de üç yakın arkadaşın birlikte doğada bisiklete binmeleri resmedilmiştir. Bununla birlikte bu resimde dostluk yanında doğa sevgisi de vurgulanmaktadır. Şekil 12, 8.ünite olan “Transportation” ünitesi kapsamında farklı ulaşım araçlarının nerelerde kullanılacağını ve trafik kurallarına uyulması gerektiğini belirten bir dinleme etkinliğinden alınmıştır. Bu dinleme metninde trafik kurallarına uyulmasının vurgulanması saygı değeri ile de yakında ilişkilidir. Şekil 13, “Weather” isimli 9.ünitede yağmurlu bir havada evde oturup ödevlerini yapan bir öğrenci resmidir. Bu resimde öğrencinin ödevini yapması ile sorumluluklarını yerine getirmesi de vurgulanmaktadır. Fedakârlık kök değeri 2.ünite (f = 2) ve 10.ünitede (f = 1); sabır değeri ise 10.ünitede (f = 2) yer almaktadır. Şekil 14 ve Şekil 15’de sırasıyla fedakârlık ve sorumluluk değerlerinin vurgulandığı dinleme metinlerinde geçen ifadelerden örnekler sunulmaktadır.

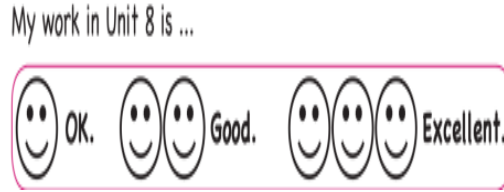


Şekil 14. İlkokul 3.sınıf ders kitabı fedakârlık değeri (s.156)



Şekil 15. İlkokul 3.sınıf ders kitabı sabır değeri (s.156)

Şekil 14, üç yakın arkadaşın ağaçlık bir alanda gezerken birinin yanlışlıkla bir fidanı kırması üzerine ağlaması ile çok fazla sayıda fidan dikmeye karar vermeleri ve hiçbir karşılık beklemeden onları dikmeleri, sulamaları ve büyümelerini beklemelerini anlatılan bir dinleme parçasına aittir. Şekil 15, aynı dinleme metninden alınan bir başka kesittir. Bu bölümde de üç arkadaş ağaçları diktikten ve suladıktan sonra birbirlerine ağaçların büyümelerini beklerken sabırla beklemek gerektiğini söylemektedirler. Özdenetim kök değeri, tüm ünitelerde yer alırken adalet ve dürüstlük kök değerlerinin vurgulandığı resim, metin ve/veya dinleme parçasına ise ders kitabı içerisinde herhangi bir üniteye rastlanmamıştır. Kök değerlerden olmamakla birlikte estetik duyarlılık değerinin altı üniteye birer adet yer aldığı görülmektedir. Şekil 16 ve Şekil 17’de sırasıyla özdenetim ve estetik duyarlılık değerlerinin vurgulandığı yazılı ve görsel ifadeler örnekler sunulmaktadır.

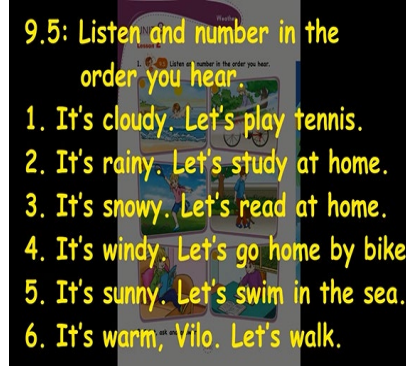


Şekil 16. İlkokul 3.sınıf ders kitabı özdenetim değeri (s.126)

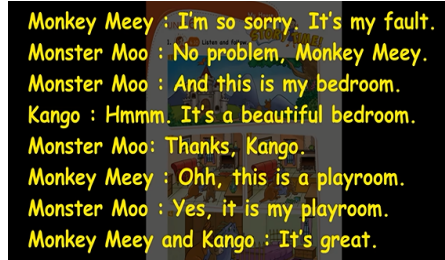


Şekil 17. İlkokul 3.sınıf ders kitabı estetik duyarlılık değeri (s.82)

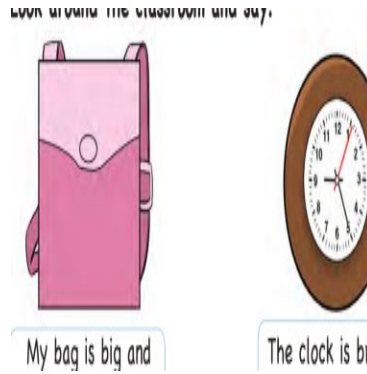
İlkokul 3.sınıf ders kitabında her ünitenin sonunda öğrencilerin ilgili ünite içerisinde yaptıkları çalışmaları değerlendirmelerinin istendiği bir özdeğerlendirme etkinliği vardır. Şekil 16’da “Transportation” isimli 8.ünitede bulunan özdeğerlendirme etkinliği gösterilmektedir. Öğrencilerin ünite süresince gerçekleştirdikleri etkinliklere ilişkin kendilerini tamam, iyi ve mükemmel olarak değerlendirmelerinin istendiği bu çalışma ile öğrencilerin özdenetim becerilerini kazanmalarına destek olunmaktadır. Şekil 17’de de “Toys and Games” isimli 5.ünitede öğrencilerden kendilerinin belirledikleri nesnelere yönelik istedikleri şekilde bir tasarım ile İngilizce sözlük çalışması yapmaları istenmektedir. Güzel ve ilgili çekici bir sözlük çalışması tasarlama ile onların estetik duyarlılıkları ile de yakından ilişkili olmaktadır. Kök değerlerden olmayan ancak ilkök 3.sınıf ders kitabında karşılaşılan sağlıklı olmaya önem verme değerinin 3.ünite (f = 4), 4.ünite (f = 5) ve 9.ünitede (f = 5); misafirperverliğin 6.ünite (f = 2) ve 9.ünitede (f = 2), bilimselliğin de 6.ünitede (f = 1) vurgulandığı görülmektedir. Şekil 18, Şekil 19 ve Şekil 20’de sırasıyla sağlıklı olmaya önem verme, misafirperverlik ve bilimsellik değerlerinin vurgulandığı yazılı ve görsel ifadelerden örnekler sunulmaktadır.



Şekil 18. İlkokul 3.sınıf ders kitabı sağlıklı olmaya önem verme değeri (s.85)



Şekil 19. İlkokul 3.sınıf ders kitabı misafirperverlik değeri (s.98)



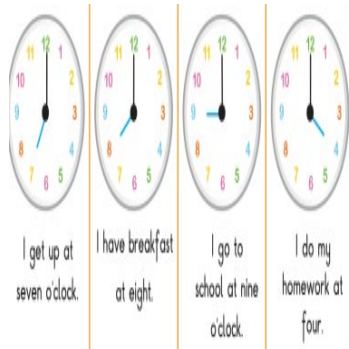
Şekil 20. İlkokul 3.sınıf ders kitabı bilimsellik değeri (s.96)

Şekil 18, “Weather” isimli 9.üniteden, hava durumuna göre yapılabilecek etkinliklerden söz edilen bir dinleme parçasından alınmıştır. Bu dinleme parçası içerisindeki bisiklet ile eve gitme, yürüyüş yapma, yüzme ve tenis oynama etkinliklerinden bahsedilmesi sağlıklı olmaya önem verme değerine yönelik de farkındalık oluşturmaktadır. Şekil 19, “My House” isimli 6.ünitede bulunan ve iki arkadaşın arkadaşlarının evine misafirlğe gittikleri bir dinleme parçası etkinliğinden alınan bir kesittir. Bu etkinlikte Monster Moo’nun, arkadaşları Monkey Meey ve Kango’yu evine davet etmesi, evinin odalarını gezdirmesi ve tüm odaları gezdirdikten sonra arkadaşlarını güler yüzle uğurlaması misafirperverliğini göstermektedir. Şekil 20, ise yine aynı ünitelerde yer alan ve sınıftaki nesneleri tanımaya yönelik bir etkinlikten alınmıştır. Bu etkinlikte öğrencilerin sınıf gözlemlemesi ve dikkatle inceleyerek nesnelerin özelliklerini söylemesi istenmektedir. Bu bağlamda bilimsellik değeri ile ilişkilidir. Tablo 5’de İlkokul 4.sınıf ders kitabındaki değerlerin ünitelere göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 5: İlkokul 4.sınıf İngilizce Ders Kitabındaki Değerlerin Ünitelere Göre Dağılımı

Ünite	Dostluk	Adalet	Dürüstlük	Özdenetim	Sabır	Saygı	Sevgi	Sorumluluk	Vataneşverlik	Fedakarlık	Sağlıklı olmaya önem verme	Bilimsellik	Paylaşma	Estetik Duyarlılık	Misafirperverlik	Toplam (Kök değerler)	Toplam (Tüm değerler)
Classroom Rules	-	-	-	-	-	6	-	1	-	-	-	-	1	-	-	7	8
Nationality	4	-	-	1	-	1	3	-	1	-	-	-	-	-	1	10	11
Cartoon Characters	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Free Time	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	4	5
My Day	-	-	-	16	-	-	-	12	-	-	7	-	-	-	-	28	35
Fun with Science	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	8	-	-	-	2	10
Jobs	-	-	-	-	-	1	2	1	-	2	-	-	-	-	-	6	6
My Clothes	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
My Friends	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
Food and Drinks	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2

Tablo 5’de görüldüğü gibi ilkökul İngilizce öğretim programındaki kök değerlerden biri olan özdenetim değeri yaklaşık ünitelerin yarısında ($f = 23$); saygı değeri 1.ünite ($f = 6$), 2.ünite ($f = 1$) ve 7.ünitede ($f = 1$) bulunmaktadır. Özdenetim değeri en fazla 5.ünite olan “Toys and Games” ünitesinde ($f = 16$) yer almaktadır. Sorumluluk değerine en fazla 5.ünite olan “Toys and Games” ünitesinde ($f = 12$) rastlanılmıştır. Bu değerin 1., 2. ve 3.ünitelerde de birer defa vurgulandığı görülmektedir. Şekil 21 ve Şekil 22’de sırasıyla saygı ve sorumluluk değerlerinin vurgulandığı yazılı ve görsel ifadelerden örnekler sunulmaktadır.

**Şekil 21.** İlkokul 4.sınıf ders kitabı saygı değeri (s.7)**Şekil 22.** İlkokul 4.sınıf ders kitabı sorumluluk değeri (s.70)

Şekil 21, kitabın 1.nitesi olan “Classroom Rules” nitesinde yer alan ve öğrencilere sınıf içinde uymaları gereken kurallardan birinin gösterildiği bir resimdir. Bu resimde, öğrencilerin sınıf içinde dersi dinlemeleri, baőkalarını rahatsız etmemeleri vs. için sessiz olmaları gerektiği belirtilirken aynı zamanda onların sınıftaki diğer arkadaşlarına ve öğretmenlerine karşı saygı duyması da vurgulanmaktadır. Şekil 22’de ise 7.ünite olan “My Day” nitesi içerisinde öğrencilerin sabah kalkıŐ saatinden 16:00’a kadar yaptıkları rutin iŐlerden bahsedilmektedir. Bu iŐler aynı zamanda öğrencilerin görev ve sorumluluklarını göstermektedir. İngilizce ğretim programlarında yer alan kök değerlerden olan dürüstlük ve adalet değerlerine 8.ünite olan “Transportation” nitesinde birer defa denk gelinmiŐ; sabır değerine ise ilkokul 4.sınıf ders kitabında rastlanmamıştır. Sevgi değerinin 2.ünite olan “Family” nitesinde (f = 3), 6.ünite olan “My House” nitesinde (f = 1), 7.ünite olan “In My City” nitesinde (f = 2) ve 9.ünite olan “Weather” nitesinde (f = 2) vurgulandığı görülmektedir. Dostluk değeri ise en fazla 2.ünite olan “Family” nitesinde (f = 5) yer almakla birlikte 9.ünite olan “Weather” nitesinde de bir adet bulunmaktadır. Şekil 23 ve Şekil 24’de sırasıyla dürüstlük, dostluk ve sevgi değerlerinin vurgulandığı yazılı ve görsel ifadelerden örnekler sunulmaktadır.



Şekil 23. İlkokul 4.sınıf ders kitabı dürüstlük değeri (s.119)



Şekil 24. İlkokul 4.sınıf ders kitabı dostluk ve sevgi değeri (s.22)

“My Clothes” isimli 8.ünitede ocuk, arkadaşı őemsiyesini istediğinde arkadaşına samimi olarak őemsiyesini, kendisine gerekli olduğu için veremeyeceğini söyleyerek dürüstlük yapmıŐtır. Şekil 27’de Andy, yurtdıŐından gelen arkadaşı Jim’i arkadaşı Pady ile tanıştırdıktan sonra Pady de köpeğini Jim ile tanıştırmakta ve birlikte Pady’nin köpeğini sevmektedirler. Bu resim sevgi yanında dostluk ve arkadaşlık değerlerinin önemini de göstermektedir. Vatanseverlik değeri 2.ünitede (f = 1), fedakârlık değeri 4.ünitede (f = 2) ve 7.ünitede (f = 2) yer almaktadır. Kök değerlerden olmamakla birlikte ilkokul 4.sınıf ders kitabında paylaşma değerinin 1.ünitede (f = 1) yer aldığı görülmektedir. Şekil 25 ve Şekil 26’de sırasıyla vatanseverlik, fedakârlık ve dostluk değerlerinin vurgulandığı yazılı ve görsel ifadelerden örnekler sunulmaktadır.



Şekil 25. İlkokul 4.sınıf ders kitabı vatanseverlik değeri (s.26)



Şekil 26. İlkokul 4.sınıf ders kitabı paylaşma değeri (s.11)

Şekil 25'te, "Nationality" isimli üniteye farklı ülkelerden gelen çocukların bir arada olduğu bir resim gösterilmektedir. Türkiye'den gelen çocuğun elinde de Türk bayrağı olması vatanseverlik değerini göstermektedir. Şekil 26, 1.ünite olan "Classroom Rules" ünitesinde yer alan dinleme metninden alınan bir kesittir. Bu dinleme etkinliğinde bir çocuk arkadaşından kalem kutusunu istemekte ve arkadaşı da ödünç olarak arkadaşına vermekte; başka bir deyişle kalem kutusunu paylaşmaktadır. Arkadaşı da teşekkür etmektedir. Kök değerlerden olmamakla birlikte ilkökul 4.sınıf ders kitabında misafirperverlik değerinin 2.ünitede (f = 1); bilimsellik değerinin 4.ünite (f = 1) ile 6.ünitede (f = 8), sağlıklı olmaya önem verme değerinin de 5.ünitede (f= 7) yer aldığı görülmektedir. Şekil 27 ve Şekil 28'de sırasıyla misafirperverlik, bilimsellik ve sağlıklı olmaya önem verme değerlerinin vurgulandığı yazılı ve görsel ifadelerden örnekler sunulmaktadır.



Şekil 27. İlkokul 4.sınıf ders kitabı misafirperverlik değeri (s.22)



Şekil 28. İlkokul 4.sınıf ders kitabı bilimsellik değeri (s.152)

Şekil 27'deki görsel, 2.ünite olan "Nationality" ünitesindeki Andy'nin farklı bir ÷lkeden gelen arkadaşı Jim'i, bir diğeri arkadaşı Pady ile tanıştırmasına ait bir etkinlikten alınmıştır. Pady'nin Andy'nin farklı bir ÷lkeden gelen arkadaşı güler yüzle karşılaması ve tokalaşması farklı kültürlere karşı hoşgrl olmasını ve misafirperverliğini göstermektedir. Şekil 28'de, 6.ünite olan "Fun With Science" ünitesinde geçen bir şarkı metni gösterilmektedir. Ünitenin konusunun bilim ile ilgili olması nedeniyle ünite içerisinde bilimsellik değeri ne çok fazla vurgu yapıldığı görülmektedir.

İlkokul 2., 3. ve 4.sınıf İngilizce Ders Kitaplarındaki Değeri ne Kitaptaki Metin/ Resim-Fotoğraf/Ses Dosyalarına Göre Dağılımı

Tablo 6'da ilkokul 2.sınıf ders kitabındaki değeri ne kitaptaki yer alan metin, ses dosyaları ve resim/fotoğraflara göre dağılımına ilişkin frekans ve yüzdeleri gösterilmiştir.

Tablo 6. İlkokul 2.sınıf İngilizce Ders Kitaplarındaki Değeri ne Öğretim Materyallerine Göre Dağılımı

Değeri ne	Metin	Ses Dosyası	Resim/Fotoğraf	Toplam
Dostluk	-	7	9	16
Adalet	-	-	-	-
Dürüstlük	-	-	-	-
zdenetim	9	-	-	9
Sabır	-	-	-	-
Saygı	2	2	1	5
Sevgi	-	13	17	30
Sorumluluk	-	-	-	-
Vatanseverlik	-	-	4	4
Fedakârlık	-	1	2	3
Sağlıklı Olmaya nem Verme	-	10	7	17
Bilimsellik	-	-	-	-
Paylaşma/Dayanışma	1	1	-	2
Estetik Duyarlılık	-	-	-	-
Misafirperverlik	-	-	-	-
Toplam	12	34	40	86

İlkokul 2.sınıf ders kitabı incelendiğinde araştırma kapsamında belirlenen kök ve diğeri ne değeri ne en fazla görsel öğelerde; en az ise metinlerde vurgulandığı görülmektedir. Tüm değeri ne metinlerde 12 defa yer almakta olup, tüm materyallere göre ders kitabında yer alma oranı %13,9'dur. Tüm değeri ne, resim/fotoğraflarda 40 defa yer almakta ve değeri ne resim/fotoğraflarda ders kitabındaki tüm materyallere göre yer alma oranı %46,5'tir. Değeri ne tamamı ses dosyalarında ise 34 defa vurgulanmıştır ve ders kitabındaki tüm materyallere göre yer alma oranı %39,5'tir. Metinler aracılığı ile en fazla vurgulanan değeri ne "zdenetim" değeri ne olurken; ses ve resim dosyalarında en fazla yer verilen değeri ne sırasıyla "sevgi" ve

“sağlıklı olmaya önem verme” değerleridir. Tablo 7’de ilkökul 3.sınıf ders kitabındaki değerlerin kitapta yer alan metin, ses dosyaları ve resim/fotoğraflara göre dağılımına ilişkin frekans ve yüzdeleri gösterilmiştir:

Tablo 7. İlkokul 3.sınıf İngilizce Ders Kitaplarındaki Değerlerin Öğretim Materyallerine Göre Dağılımı

Değerler	Metin	Ses Dosyası	Resim/Fotoğraf	Toplam
Dostluk	-	4	7	11
Adalet	-	-	-	-
Dürüstlük	-	-	-	-
Özdenetim	10	-	-	10
Sabır	1	1	-	2
Saygı	2	5	3	10
Sevgi	1	10	17	28
Sorumluluk	1	-	12	13
Vatanseverlik	-	-	7	7
Fedakârlık	-	2	1	3
Sağlıklı Olmaya Önem Verme	-	3	11	14
Bilimsellik	1	-	-	1
Paylaşma/Dayanışma	6	1	7	14
Estetik Duyarlılık	-	-	6	6
Misafirperverlik	-	2	2	4
Toplam	22	23	73	118

İlkokul 3.sınıf ders kitabı incelendiğinde araştırma kapsamında belirlenen kök ve diğer değerlerin en fazla görsel öğelerde vurgulandığı görülmektedir. Tüm değerlerin metin ve ses dosyalarında yer alma durumu ise hemen hemen aynıdır. Tüm değerler, resim/fotoğraflarda 73 defa yer almaktadır ve değerlerin resim/fotoğraflarda ders kitabındaki tüm materyallere göre yer alma oranı %61,9’dur. Tüm değerler metinlerde 22 defa yer almakta olup, tüm materyallere göre ders kitabında yer alma oranı %18,6’dır. Değerlerin tamamı ses dosyalarında ise 23 defa vurgulanmıştır ve ders kitabındaki tüm materyallere göre yer alma oranı %19,5’tir. Resim/fotoğraflar aracılığıyla en fazla vurgulanan değerler sırasıyla “sevgi”, “sorumluluk” ve “sağlıklı olmaya önem verme” değerleridir. Metinler aracılığı ile en fazla vurgulanan değer “özdenetim” değeri olurken; ses dosyalarında en fazla yer verilen değer “sevgi” değeridir. Tablo 8’de ilkökul 4.sınıf ders kitabındaki değerlerin kitapta yer alan metin, ses dosyaları ve resim/fotoğraflara göre dağılımına ilişkin frekans ve yüzdeleri gösterilmiştir.

Tablo 8. İlkokul 4.sınıf İngilizce Ders Kitaplarındaki Değerlerin Öğretim Materyallerine Göre Dağılımı

Değerler	Metin	Ses Dosyası	Resim/Fotoğraf	Toplam
Dostluk	-	2	3	5
Adalet	-	-	-	-
Dürüstlük	1	-	-	1
Özdenetim	9	3	11	23
Sabır	-	-	-	-
Saygı	2	5	-	7
Sevgi	1	3	4	8
Sorumluluk	5	7	3	15
Vatanseverlik	-	-	1	1
Fedakârlık	2	2	-	4
Sağlıklı Olmaya Önem Verme	-	5	2	7
Bilimsellik	7	-	2	9
Paylaşma/Dayanışma	-	1	-	1
Estetik Duyarlılık	-	-	-	-
Misafirperverlik	-	1	1	2
Toplam	27	29	27	83

İlkokul 4.sınıf ders kitabı incelendiğinde araştırma kapsamında belirlenen kök ve diğer değerlerin metin, fotoğraf/resim ve ses dosyalarında birbirine yakın oranlarda yer aldığı görülmektedir. Tüm değerler metinlerde 27 defa yer almakta olup, tüm materyallere göre ders kitabında yer alma oranı %32,5’tir. Tüm değerler, resim/fotoğraflarda da 27 defa yer almaktadır ve değerlerin resim/fotoğraflarda ders kitabındaki tüm materyallere göre yer alma oranı %32,5’tir. Değerlerin tamamı ses dosyalarında ise 29 defa vurgulanmıştır ve

ders kitabındaki tüm materyallere göre yer alma oranı %35'tir. Metinler aracılığı ile en fazla vurgulanan değerler sırasıyla "zdenetim" ve "bilimsellik" değerleri olurken; ses dosyalarında en fazla yer verilen değer "sorumluluk"; resim/fotoğraflarda ise en fazla yer verilen değer "zdenetim" değeridir.

Sonuç ve Tartıőma

Bu çalışmada, ilkokul İngilizce ders kitaplarında MEB'in belirlediği on kök değere ve bunlara ek olarak bazı evrensel değerlere ne kadar yer verildiğini araőtırmak, söz konusu değerlerin ünitelere göre dağılımını ve ne şekilde aktarıldıklarını tespit etmek amaçlanmaktadır. Çalışmanın sonucunda 2.sınıf ders kitabında, araştırmada incelenen diğer değerlere oranla en fazla görülen değerler, en çok görülme sırasıyla, sevgi, sağlıklı olmaya önem verme, dostluk ve sorumluluktur. Benzer şekilde, ilkokul 3.sınıf ders kitabında da ilk iki sırayı sevgi ve sağlıklı olmaya önem verme değerleri almaktadır. Bu iki değere ek olarak, sırasıyla, paylaşma, sorumluluk ve dostluk değerleri de en fazla görülen değerlerdendir. İncelenen bu iki kitabın farklı yayınevlerine ait olmalarına rağmen böyle bir paralelliğe sahip olmaları ilgi çekicidir. Ders kitaplarında en sık yer verilen değerler açısından alanyazındaki çalıőmalarla karőılaőtırıldıęında, bu çalışmanın sonuçları bazı çalıőmalarla paralellik göstermektedir. şahin'in (2021) ilkokul 2.sınıftan ortaokul 8. sınıfa kadar okutulan İngilizce ders kitaplarını değerler açısından incelediği çalışmasında, sevgi değeri ilkokul 2. ve 3.sınıf ders kitaplarında en sık görülen ilk üç değer arasındadır.

Yapılan bu araştırmada, ilkokul 4.sınıf ders kitabında ise en sık görülen değer açık arayla özdenetim olarak öne çıkmaktadır. Bu değer dışında, görülme sıklığı fazla olan bir diğer değer sorumluluktur. Sorumluluk ve öz denetim değerlerinin bu seviye ders kitaplarında daha çok ön plana çıkması öğrencinin ilerleyen yaş ve algı düzeyine paralel olarak düşünülebilir. Araőtırmadan elde edilen bu bulgular ile şahin'in (2021) araőtırmasının bulgularının örtüőtüęü söylenebilir. şahin'in (2021) araştırmasında öz denetim değeri 3.sınıf; sorumluluk da 4.sınıf ders kitaplarında en sık görülen değerlerden biridir. 5. sınıftan 8. sınıfa kadar ise en çok görülen değerler sırasıyla sorumluluk, öz denetim ve dostluk olmuştur. İkokul 4.sınıf ders kitabında en sık karşılaşılan değerler temele alındığında diğer çalışmaların bazı noktalarının bu çalıőmadan farklı olduğu grlmőtur. Bu çalışmada sıklıkla görülen öz denetim değerine alanyazındaki ilgili araőtırmalarda az rastlanmıő ya da hiç rastlanmamıştır. Aslan ve diğerlerinin (2019) alıőmalarında özdenetim değerine 6. sınıf İngilizce ders kitabında hiç rastlanmamıştır. Ders kitaplarının incelendiği alanyazındaki diğer araőtırmalarda ise en az görülen değerlerden biri olmaktadır (etin ve diğerleri, 2021; oban & Akyol, 2020).

Yürütülen bu araştırmada ilkokul 4.sınıf ders kitapları incelenmesinde elde edilen bir diğer önemli bulgu ise sevgi değerinin bu kitaplarda en az görülen değerlerden biri olmasındır. Aynı araştırma içerisinde sevgi değerinin ilkokul 2. ve 3.sınıf ders kitaplarında en fazla karşılaşılan değer olduğu düőünüldüęünde bu bulgu dikkat çekicidir. Araştırma, elde edilen bu bulgu yönüyle alanyazında hem İngilizce (oban & Akyol, 2020) hem de farklı alanlardaki ders kitaplarını inceleyen çalışmaların (Eken & ksz, 2019; Kaşkaya & Duran, 2017; ztrk & zkan, 2018; şahin & Tuğrul, 2020) bulguları ile de farklılaşmaktadır. Bu çalışmalarda sevgi değeri incelenen ders kitaplarında en fazla karşılaşılan değer olmuştur. Öte yandan, etin ve diğerlerinin (2021) 9. sınıf matematik ders kitaplarını inceledikleri çalışmalarında sevgi değeri en az karşılaşılan değerlerden biridir. Bu bulgu, ilgili değer açısından bu araştırmanın ilkokul 4.sınıf ders kitabından elde edilen sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Bu araştırmada ilkokul 4.sınıf ders kitaplarının incelenmesi sonucunda sevgi değerinin daha az görülmesi kadar dikkat çekici bir nokta da diğer ders kitaplarında neredeyse hiç görülmeyen bilimsellik değerinin 4.sınıf ders kitabında sıklıkla vurgulanmasıdır. Bu durumun önemli bir nedeni söz konusu kitabın bir ünitesinin tamamen bilim konusuna ayrılmıő olması olabilir. Çalıőmaya dahil edilen 15 (onbeő) değerin, çalışmada incelenen üç farklı seviyedeki ders kitabında toplamda ne kadar yer aldığı incelendiğinde ise sırasıyla sevgi, sorumluluk, öz denetim, sağlıklı olmaya önem verme ve dostluk değerlerinin ilk beş sıradaki değerler olduğu görülmektedir. Araőtırmadan elde edilen bulgular bu bağlamda genel olarak değerlendirildiğinde alanyazında bu bulguları destekleyen pek çok çalışma sonucu olduğunu söylemek mümkündür. şahin'in (2021) araştırmasında da dostluk değeri tüm ilkokul İngilizce ders kitaplarında en çok görülen değer olmuştur. Aslan ve diğerleri (2019) İngilizce 6. sınıf ders kitabını incelemeleri sonucunda en sık

karşılaşılan değerlerin sorumluluk ve sağlıklı olmaya önem verme olduğunu ortaya koymuşlardır. İlgili alanyazın incelendiğinde sevgi (Çoban & Akyol, 2020; Eken & Öksüz, 2019; Kaşkaya & Duran, 2017; Öztürk & Özkan, 2018; Şahin & Tuğrul, 2020), dostluk (Çoban & Akyol, 2020; Uçar & Çetinkaya, 2021) ve sorumluluk (Uçar & Çetinkaya, 2021) değerleri İngilizce, Türkçe, matematik veya hayat bilgisi ders kitaplarında en fazla yer alan değerlerdir.

Bu çalışmada incelenen ilkokul 2, 3, ve 4.sınıf İngilizce ders kitapları içinde hiç karşılaşılmayan bazı değerler de mevcuttur. Örneğin, MEB tarafından belirlenmiş on kök değerden olan adalet hiçbir kitapta yer almamaktadır. Yine bu değerlerden dürüstlük sadece 4.sınıf ders kitabında bir kere, saygı ise sadece 3.sınıf ders kitabında iki kere görülmektedir. Söz konusu on değer dışında kalan değerlerden estetik duyarlılık, misafirperverlik ve paylaşma/dayanışma ise sadece 3.sınıf ders kitabında yeteri kadar yer almaktadır. Diğer sınıf kitaplarında ise ya yoktur ya da çok az görülmektedir. Araştırma için farklı seviyelerden farklı kitaplar seçildiği için buradan bazı yayınevlerinin kök değerlere ek olarak diğer evrensel değerlere de kitaplarında yer verme konusunda daha çok çaba gösterdiği sonucu çıkarılabilir. Alanyazında yapılan çalışmalarda, ders kitaplarında yer almayan ya da yeterli ölçüde bulunmayan değerler konusunda benzer bulgular ortaya konmuştur. Şahin'in (2021) çalışmasında ilkokul 2, 3, ve 4.sınıf İngilizce ders kitaplarında en az yer verilen üç değer adalet, dürüstlük ve sabır olduğu bulunmuştur. Dürüstlük değerine ilkokul 2 ve 3.sınıf kitaplarında hiç yer verilmemiştir. İlerleyen sınıfların ders kitaplarında ise söz konusu üç değere sıklıkla rastlanmaktadır. Aslan ve diğerleri (2019) İngilizce 6. sınıf ders kitaplarında ve Uçar ve Çetinkaya (2021) 1-3.sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarında dürüstlük, sabır ve adalet değerlerine yer verilmediğini belirtmişlerdir. Türkçe ders kitaplarında da durum farklı olmayıp en az görülen değerler adalet ve dürüstlüktür (Eken & Öksüz, 2019; Şakiroğlu, 2020). Matematik alanında 9. sınıf ders kitaplarının incelendiği başka bir çalışmada da en az yer verilen değerlerden ikisinin sabır ve dürüstlük olduğu saptanmıştır (Çetin ve diğerleri, 2021). Bu araştırmanın sonuçlarına göre fedakârlık değerine ilkokul 2., 3. ve 4.sınıf ders kitaplarında hemen hemen hiç rastlanmamıştır. Araştırma, elde edilen bu bulgu açısından Şahin'in (2021) araştırmasından farklılaşmaktadır. Şahin'in (2021) çalışmasında 4.sınıf İngilizce ders kitabında en sık görülen ikinci değer fedakârlık olmuştur. İleri seviyedeki kitaplarda da önemli sıklıkta yer almıştır. Benzer şekilde bu çalışmada çok sık karşılaşılmayan vatanseverlik değeri Kaşkaya ve Duran (2017) ve Eken ve Öksüz'ün (2019) Türkçe 1-4.sınıf ders kitaplarını inceledikleri çalışmalarında ilk sıralarda yer almakta; Şakiroğlu'nun (2020) Türkçe 6. sınıf ders kitaplarını incelediği çalışmasında da sıklıkla görülmektedir.

Araştırmanın ikinci sorusu olan değerlerin ünitelere nasıl dağıldığı konusunda tam bir homojen dağılım görülmemektedir. Örneğin, 2.sınıf İngilizce ders kitabında öz denetim, sorumluluk, sevgi ve dostluk gibi değerler birçok üniteye dağılmış durumda iken; sağlıklı olmaya özen gösterme değerinin, ilkokul 2.sınıf İngilizce ders kitabındaki toplam görülme sıklığı dikkate alındığında yarısına yakını tek bir üniteye gözlenmektedir. Benzer şekilde, vatanseverlik değerinin ders kitaplarında yer alma sıklığı incelendiğinde bu değer tek bir üniteye toplandığı; saygı değerinin de %80 oranında tek bir üniteye yer aldığı görülmektedir. İkokul 3. sınıf İngilizce ders kitabında da aynı şekilde, bazı değerler homojen bir dağılım gösterirken bazıları sadece belli ünitelerde yoğunlaşmıştır. Örneğin; öz denetim, sorumluluk, sevgi, saygı ve paylaşım gibi değerler birçok üniteye görülürken; vatanseverlik değerinin büyük bir çoğunluğu tek bir üniteye yer almıştır. Sağlıklı olmaya önem verme değeri de üç üniteye görülmektedir. Değerlerin toplamda en az görüldüğü 4.sınıf İngilizce ders kitabında ise homojen bir dağılımdan söz etmek mümkün değildir. Tek bir üniteye toplanmış değerler göze çarpmaktadır. Örneğin kitapta öz denetim ve sorumluluk değerlerinin %75'i tek bir üniteye gözlenmiştir. Benzer şekilde bilimsellik değerinin de hemen hemen tamamı tek bir üniteye yer almaktadır. Araştırmanın üçüncü olarak üzerinde durduğu nokta ise değerlerin ne şekilde aktarıldığıdır. İncelenen kitaplarda değerler en çok resimler aracılığıyla verilmiştir. İkokul 2.sınıf İngilizce ders kitabında metinlerle aktarılan değerler çok az yer kaplamaktadır. Bunun o sınıf seviyesindeki öğrencilerin yaşıyla ve okuma becerileriyle ilişkili olabileceği düşünülebilir. İkokul 3.sınıf İngilizce ders kitabında ise yine resimler ön plana çıkarken ses dosyaları ve metinler aracılığıyla verilen değer sayısı neredeyse eşittir. İkokul 4.sınıf kitabında ise her üç aktarım şekli de birbirine çok yakındır. Az bir farkla ses dosyalarının aktardığı değer sayısı öne çıkmaktadır. Alanyazında, ders kitaplarında değerlerin incelendiği çalışmalarda değerlerin veriliş şekline değinen ender çalışmalardan olan Şahin'in (2021) çalışmasında da ilkokul 2. ve 3.sınıf İngilizce ders

kitaplarında değerlerin en çok resimlerle aktarıldığı saptanmıştır. İlkokul 4.sınıftan itibaren ise metinlerin değer aktarımında daha sık kullanıldığı bulunmuştur. Bunun aksine, Uçar ve etinkaya (2021) ise ilkokul 1, 2 ve 3. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarında değerlerin en çok metinler aracılığıyla verildiği sonucunu ortaya koymuşlardır.

Araştırmada incelenen İngilizce ders kitaplarında, araştırmanın temel aldığı değerlerin dengeli bir dağılım göstermediği söylenebilir. nitelerdeki konu ve bağlam göz önünde bulundurularak her bir üniteye değerlere mümkün oldukça birbirine yakın sayıda yer vermek öğrencilerin bazı değerleri diğerlerinden daha önemli olarak algılamasının önüne geçebilecektir. Bununla birlikte, değer aktarımının daha verimli olabilmesi için MEB tarafından farklı yayınevlerinin kitaplarına onay verilmeden önce konunun uzmanları tarafından söz konusu kitaplarda değerlere ne kadar ve ne şekilde yer verildiğinin daha detaylı incelenmesi sağlanmalıdır. Ayrıca ders öğretmenlerine de değer aktarımı konusunda farkındalık sağlayan ve kitaplarda yer verilen değerlerin öğrenciye nasıl aktarılacağı konusunda bilgi veren seminerler ya da hizmet içi eğitimler düzenlenebilir. Bu araştırma İlkokul İngilizce dersi için her bir sınıf düzeyinde tek bir özel yayınevine ait kitabın incelenmesi ile sınırlıdır. Farklı yayınevlerine ait ders kitaplarının da değerler açısından incelenmesi alana daha fazla katkı sağlayacaktır.

Yazarların Beyanı

Araştırmacıların katkı oranı beyanı: Her iki yazar araştırmanın giriş, yöntem, bulgular, tartıŐma ve sonuç bölümlerine eşit düzeyde katkı saęlamıŐtır.

Etik Kurul Kararı: Bu araştırmada doküman incelemesi yapılmıŐtır. Bu nedenle araştırma, etik kurul kararından muaf olup araştırma ve yayın etiğine uygun olarak gerekleŐtirilmiŐtır.

ÇatıŐma beyanı: Araştırmada yazarların kendi içinde ve diğer kiŐi/kurum/kuruluŐlarla herhangi bir çıkar atıŐması söz konusu değildir.

Destek ve teşekkür: Araştırmanın yürütülmesinde herhangi bir kurumdan destek alınmamıŐtır.

Kaynaklar

- Akar, Y. (2017). Dil ğretiminde sosyal değerlerin aktarımı. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal AraŐtırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3(1), 104-115.
- Akdağ, H., & TaŐkaya, S. M. (2015). Vatandaşlık ve insan hakları eğitiminin sosyal bilgiler öğretimindeki yeri. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.) *Sosyal bilgilerin temelleri* (ss.277-302) içinde. Pegem Akademi.
- Aladağ, S. (2009). *İlköğretim sosyal bilgiler ğretiminde değer eğitimi yaklaŐımlarının öğrencilerin sorumluluk değerini kazanma düzeyine etkisi* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Aslan, H. İ., Keskin, S. C., & nder, S. (2019). Ortaokul 6. sınıf ingilizce ders kitaplarında yer verilen değerler. *Uluslararası Bilimsel AraŐtırmalar Dergisi*, 4(2), 355-371. <https://doi.org/10.21733/ibad.551643>
- Aydın, A. Z. (2020). *Ortaokul İngilizce ders kitaplarında evrensel değerlerin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Balcı, A. (2013). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler*. Pegem A.
- Baloğlu, B. (2009). *Sosyal bilimler araştırma yöntemi*. Der yayınları.
- Bardi A., & Schwartz S. H. (2003). Values and behavior: Strength and structure of relations. *Personality & Social Psychology Bulletin*, 29(10), 1207-1220. <https://doi.org/10.1177/0146167203254602>
- Bhatti, A. U. R., Nadeem, M. T., Noreen, S., Rashid, R., & Hussain, W. (2021). Promotion of moral development through values education at elementary school level: An exploratory insight. *İlköğretim Online – Elementary Education Online*, 20(3), 2075-2080. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2021.03.241>
- Bogdan, R. C., & Biklen, S. K. (1998). *Qualitative research for education: An introduction to theory and methods*. Allyn and Bacon.

- Bolat, Y. (2013). Bir değer ölçme aracı: Çok boyutlu sosyal değerler ölçeği. *Turkish Journal of Education*, 2(4), 13-27. <https://doi.org/10.19128/turje.181067>
- Çalışkan, H., Yıldırım, Y., & Demirhan, E. (2021). The evaluation of values education project conducted by the context of nature education. *Participatory Educational Research (PER)*, 8(3), 44-61. <http://dx.doi.org/10.17275/per.21.53.8.3>
- Çengelci, T., Hancı, B., & Karaduman, H. (2013). Okul ortamında değerler eğitimi konusunda öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 33-56.
- Çetin, İ., Mutluoğlu, A., Yazlık, D. Ö., & Erdoğan, A. (2021). Ortaöğretim dokuzuncu sınıf matematik ders kitaplarının kök değerler çerçevesinde incelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(2), 715-732. <https://doi.org/10.33308/26674874.2021352297>
- Çoban, A., & Akyol, Z. (2020, 7-8 Şubat). Değerler açısından ilköğretim programı ve ders kitaplarının incelenmesi. [Konferans Sunumu]. Atlas International Congress on Social Sciences, Diyarbakır, Türkiye. www.atlasconference.org
- Doğan B., & Gülüşen A. (2014). Türkçe ders kitaplarındaki (6-8) metinlerin değerler bakımından incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 75-102.
- Eken, N. T., & Öksüz H. İ. (2019). İlkokul (1-4) Türkçe ders kitaplarındaki hikâye edici metinlerin Türkçe dersi öğretim programındaki kök değerler bakımından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(2), 384-401. <https://doi.org/10.16916/aded.543009>
- Erdönmez, A. (2019). İlkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin değerler eğitimin bakımından incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Ergün, M. (1994). *Eğitim sosyolojisine giriş (Eğitim ve toplum)*. Ocak Yayınları.
- Ertürk, G. T. (2020). Scrutinizing values-based education in secondary grade EFL coursebooks. *International Dialogues on Education*, 7(2), 130-149.
- Gebregeorgis, M. Y. (2017). Peace values in language textbooks: the case of English for Ethiopia Student Textbook. *Journal of Peace Education*, 14(1), 54-68. <https://doi.org/10.1080/17400201.2016.1228526>
- Halstead, J. M., & Taylor, M. J. (2000). Learning and teaching about values: a review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30(2), 169-203. <https://doi.org/10.1080/713657146>
- Kart, M., & Şimşek, H. (2020). Türk eğitim sisteminde değer arayışı: Yenilenen (2017) ilköğretim programları hangi değerleri kazandırıyor? *Değerler Eğitimi Dergisi*, 18(40), 9-44. <https://doi.org/10.34234/ded.623787>
- Kaşkaya, A., & Duran, T. (2017). İlkokul Türkçe ders kitaplarının değer aktarımı açısından incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 417-441. <https://doi.org/10.24315/trkefd.303978>
- Lakshmi V. V., & Paul M. M. (2018). Value education in educational institutions and role of teachers in promoting the concept. *International Journal of Educational Science and Research (IJESR)*, 8(4), 29-38.
- Marinkovic, S., & Eric, M. (2014). The problem of value in a textbook. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 128, 72-76. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.03.120>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Sage.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). *İngilizce dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8.sınıflar)*. Milli Eğitim Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2022, Mart). *Taslak ders kitabı ve eğitim araçları ile bunlara ait elektronik içeriklerin incelenmesinde değerlendirmeye esas olacak kriterler ve açıklamaları*. <https://kitapinceleme.meb.gov.tr/De%C4%9Ferlendirmeye%20Esas%20Olacak%20Kriterler%20ve%20A%C3%A7%C4%B1klamalar%C4%B1.pdf>

- Orhan, A. (2013). *Hayat Bilgisi Dersi programının karakter eğitimi açısından ğretmen ve ğrenci perspektiflerine göre değerlendirilmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Cumhuriyet niversitesi.
- Özgüven, İ. E. (1994). *Psikolojik testler*. Yeni Dođuő Matbaası.
- Öztürk, T., & zkan, Z. S. (2018). Hayat bilgisi ders kitaplarındaki metin ve görsellerin değerler açısından incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araőtırmalar Dergisi*, 6(1), 172-204. <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.6c1s8m>
- Pilav, S., & Orhan, M. (2020). 6 – 12 yaş grubu TÜBİTAK ocuk kitaplarının değerler eğitimi yönünden incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(3), 434-453. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.759891>
- Schwartz, S. H. (2011). Values: cultural and individual. In F. Van de Vijver, A. Chasiotis & S. Breugelmans (Eds.) *Fundamental questions in cross-cultural psychology* (pp.463-493). Cambridge University.
- Şahin, A. (2021). *Investigating the integration of the key values into English language textbooks used in public primary and middle schools in Turkey* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Şahin, ., & Tuğerul, K. (2020). İlkokul matematik ders kitaplarında sosyal değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 18(39), 173-208. <https://doi.org/10.34234/ded.620309>
- Őakirođu, Y. (2020). 6. sınıf Türkçe ders kitabının değer aktarımı bağlamında incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5(1), 145-161.
- Uçar, F. H., & etinkaya, S. (2021). İlkokul hayat bilgisi ders kitaplarında değerler eğitimi. *Oltu Beőerİ ve Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 275-291.
- Yıldırım A., & şimşek H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yntemleri* (9. Baskı). Sekin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Considering the definitions in literature, it can be said that the main aim of education is to raise qualified individuals. With this aim in mind, the function of education is not only to equip individuals with cognitive competence, but also to provide them with necessary cognitive, affective and psychomotor skills in a balanced and sufficient manner so that this can contribute to their personal and social development. Thus, the general aim of this study is to determine the extent to which values are found in texts, illustrations and audio files in primary school English textbooks used in Turkish state schools. Within this scope, the following questions were asked:

1. What is the frequency and distribution of each value among different grades?
2. How are values distributed among the units in the books?
3. How are values distributed among texts, illustrations, and audio files?

Method

It is a qualitative study. The data were obtained through document analysis technique, which is one of the qualitative data collection methods. In this study, the data resources were three English textbooks published by three different private publishers. Each book was used in a different grade; namely, second, third and fourth grade, in Turkish state schools during 2021-2022 school year. The data comprise the texts, illustrations, and audio files found in these textbooks. In order to determine the values in the textbooks, The Value Analysis Form was formed considering both the root values found in primary level English curriculum and the definitions of value in literature. The data were analyzed through descriptive analysis. The textbooks were downloaded as pdf files from the Board of Education website, and they were then transferred to Maxqda 2022 program. During data analysis, each illustration, audio file or word/word group, sentence/explanation in the text, or any educational practice was accepted as a unit of analysis. Miles and Huberman reliability coefficient between the coders was found to be 84%. Once the coding was completed for a text, audio file or illustration including a value, the frequency and percentage of the value were found.

Results

It can be seen that the root values and the universal values included in the study appear 101 times in the second grade textbook, 122 times in the third grade textbook, and 83 times in the fourth grade textbook. The most encountered value in the second grade textbook is love ($f = 30$; $\% = 29.7$), followed by friendship ($f = 16$; $\% = 15.8$) and responsibility ($f = 14$; $\% = 13.9$). Although it is not one of the root values found in the primary level English curriculum, caring about health ($f = 17$; $\% = 16.8$) is one of the most included values in the second grade textbook. In the third grade textbook, love ($f = 27$; $\% = 22.1$) is again the most encountered value, this time followed by responsibility ($f = 13$; $\% = 10.7$) and friendship ($f = 11$; $\% = 9.0$), respectively. The fourth grade textbook includes the value of self-control ($f = 23$; $\% = 27.7$) the most, followed by responsibility ($f = 15$; $\% = 18.1$), love ($f = 8$; $\% = 9.7$) and respect ($f = 8$; $\% = 9.7$).

Conclusion

In terms of the total number of each value throughout all three books in the study, it is seen that the highest ranking five values are love, responsibility, self-control, caring about health, and friendship, respectively. There are also some values that were not encountered at all in the study. For instance, the value of justice, which is one of the ten root values determined by MoNE, does not appear in any of the textbooks. Another such value, honesty is found once only in the fourth grade textbook, with the value of respect appearing twice only in the third grade textbook. In terms of other universal values that do not belong to ten root values, sensitivity to aesthetics, hospitality, and sharing/cooperation are found in significant numbers only in the third grade textbook. They either do not appear at all or appear little in other textbooks.

In terms of the second question of the study, which is how the values are distributed among the units

in the books, there is not an exactly homogeneous distribution. In the second grade textbook, for instance, the values of self-control, responsibility, love, and friendship are seen in various units, whereas almost half of the total frequency of caring about health appears in a single unit. As for the third grade textbook, some values are homogeneously distributed, while others are encountered only in certain units. It is not possible to say that the distribution is homogeneous in the fourth grade textbook, where the values are least seen in total. Values are usually included in a single unit. For instance, most appearances of the values of self-control and responsibility can be observed in one unit only. Similarly, nearly all appearances of the value of being scientific are found in one single unit. The third point the study focuses on is how the values are transferred. In the textbooks studied, values are generally given through illustrations.

It is possible to say that the values the study is based on are not homogeneously distributed in the textbooks. With the topic and the context in the units in mind, including values in similar numbers in each unit can prevent learners from perceiving some values as more important than the others. Moreover, before MoNE approves of the textbooks of various publishers, it must make sure that experts make a thorough analysis as to the frequency and manner of value transfer in those textbooks. Finally, seminars or in-service trainings can be organized in order to raise teachers' awareness of value transfer and inform them about the ways values in the textbooks can be transferred to the students. This study is limited in that it analyzed one privately-published textbook for each of the grades, namely, second, third, and fourth grades. Analyzing values in textbooks published by different publishers will make significant contributions to the field.